

Дубасенюк О., Сидорчук Н. Соціально-педагогічні засади підготовки майбутнього вчителя в умовах освітніх змін // Освіта і соціальна робота як ресурси розвитку особистості й суспільства: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Чернівці, 24 листопада 2022 р.). Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2022. 217 с. С.61-64.

Олександра Дубасенюк,

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління, Житомирський державний університет імені Івана Франка

dubasenyuk@ukr.net

Соціально-педагогічні засади підготовки майбутнього вчителя в умовах освітніх змін

Ураховуючи сучасну ситуацію та воєнний стан в Україні, актуалізується проблема соціально-педагогічних засад підготовки вчителя в умовах освітніх трансформацій. На думку дослідників, при розробці окресленої проблеми доцільно орієнтуватися на визначені методологічні та загальнодидактичні положення відомих учених (В. Кремень, О. Вознюк, С. Гончаренко, Л. Хомич), а також на наукові доробки таких учених як Л. Барановська, О. Будник, А. Донцов, Л. Морська та інших [1, 2, 4].

Дана проблема вивчена дослідниками Житомирської науково-педагогічної школи за певними напрямками.

По перше, проаналізовано педагогічні аксіоми як потужний ресурс соціальної педагогіки, що передбачало розгляд особистісних якостей педагога та діяльності видатних педагогів. Обґрунтовано теоретичну спадщину педагогів, які розробляли педагогічні аксіоми. Окреслено бґрунтовано основні базові принципи, закони та закономірності

педагогіки й освіти (О. Вознюк).

По-друге, досліджено соціально-педагогічні засади підготовки майбутніх педагогів/фахівців до професійної діяльності у закладах вищої освіти, особливості підготовки майбутніх учителів до соціально-педагогічної діяльності у закладах середньої освіти. Проаналізовано особистісні якості майбутніх педагогів та їх роль у соціально-педагогічній підготовці фахівців. Виявлено педагогічні вимоги до творчої професійної діяльності підготовки майбутніх учителів в умовах магістратури а також до реалізації педагогічної дії. Вивчено особливості формування професійної компетентності майбутніх учителів на засадах духовно-моральних цінностей. Розглянуто специфіку підготовки майбутніх соціальних працівників у системі вищої освіти (О. Дубасенюк, О. Самойленко, С. Левченко)

По третє, проаналізовано соціально-педагогічні аспекти формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі вивчення фахових дисциплін. Окреслено актуальність проблеми дослідження. Визначено відповідні методологічні рівні проблеми. Здійснено аналіз концепту «фахові навчальні дисципліни». Обґрунтовано процес формування ключових компетентностей учня молодших класів. Проведено аналіз дидактичного потенціалу фахових дисциплін щодо формування компетентностей майбутнього вчителя початкової школи. Визначено систему компетентностей педагога початкової школи та простежено процес формування його професійної компетентності (С. Яценко).

По-четверте, вивчено можливості дистанційної підготовки майбутніх учителів іноземної мови до навчання учнів з інвалідністю; проведено аналіз термінологічного апарату дослідження. Представлено моделі інвалідності як філософський методологічний аспект і передумова підготовки. Проаналізовано стан сформованості інклюзивної

компетентності учителів іноземної мови в Україні. Розроблено концепцію дистанційної підготовки вчителя іноземної мови до навчання учнів з інвалідністю. Розглянуто відповідні структурно-змістові характеристики моделі окресленої підготовки. Розкрито зміст поняття «інтерактивна технологія» та її роль у дистанційній підготовці майбутніх учителів іноземної мови до навчання учнів з інвалідністю. Виявлено можливості дистанційної підготовки майбутнього вчителя у визначеному напрямі (Н. Щерба).

По п'яте, обґрунтовно рекреалогічні засади збереження професійного здоров'я педагогічних працівників. Виявлено особливості професійного здоров'я викладача закладу вищої освіти та синдром професійного вигорання. Проаналізовано феномен «рекреалогія» як гармонізація духовної та фізичної складової у розвитку особистості. Акцентовано увагу на активний відпочинок – ефективний засіб покращення якості життя людини. Розглянуто природотерапію як оздоровчу технологію (Н. Сидорчук).

Соціально-педагогічні засади також передбачають розгляд сучасних вимірів відповідального батьківства та його соціальні, правові, економічні, медичні аспекти. У цьому контексті проаналізовано питання педагогіки партнерства як ключового компоненту Нової української школи, а також, креативні освітні, психологічні, комунікаційні практики та їх використання у роботі з батьками. Виникає необхідність досліджувати соціально-педагогічні аспекти методичної роботи з батьками: педагогізація відповідального батьківства; взаємодія суб'єктів освітнього процесу в умовах воєнного стану; формування відповідального батьківства у сучасної молоді; теоретико-практичні аспекти професійної підготовки фахівців освітньої та соціальної сфер до роботи з батьками (О. Антонова, О. Дубасенюк).

На засадах акмеологічного підходу проаналізовано процес формування у майбутніх учителів професійної компетентності у роботі з батьками.

Акмеологічні засади розвитку професійної компетентності майбутніх педагогів передбачають їх спрямованість на осмислення і пізнання феномену «відповідальне батьківство», оволодіння інноваційними методами, засобами у роботі з батьками, самовиховання та саморозвиток упродовж життя, досягнення акмевершин у творчій діяльності, виявлення її закономірностей. Відповідно до акмеологічного підходу процес розвитку професійної компетентності майбутніх педагогів у роботі з батьками здійснюється поетапно: від початкового етапу процесу формування професійних знань, умінь, необхідних особистісних якостей майбутніх педагогів до набуття професійної компетентності і до розуміння необхідності неперервного особистісного та професійного саморозвитку, акме-вдосконалення впродовж життя, досягнення акме-зрілості [4].

Таким чином, проаналізовано соціально-педагогічні засади підготовки вчителя в умовах освітніх змін: роль особистісних якостей педагога на основі вивчення педагогічної аксіоматики – теоретичної спадщини видатних педагогів; обґрунтовано педагогічні умови соціально-підготовки майбутніх учителів до творчої професійної діяльності у закладах вищої освіти, виявлено соціально-педагогічні аспекти формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі вивчення фахових дисциплін; вивчено можливості дистанційної підготовки майбутніх учителів іноземної мови до навчання учнів з особливими потребами; обґрунтовано рекреалогічні засади збереження професійного здоров'я педагогічних працівників; розглянуто сучасні виміри відповідального батьківства та його соціальні, правові, економічні, медичні аспекти.

Список використаної літератури:

1. Будник О. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів до соціально-педагогічної діяльності: результати експериментального дослідження // Психологія і особистість. 2016. № 1. С. 70-82. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psios_2016_1_8
2. Донцов А. В. Моральна культура вчителя: монографія. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. С. 26-27.

3. Дубасенюк О.А., Антонова О.Є Формування у майбутніх учителів професійної компетентності у роботі з батьками на засадах акмеологічного підходу // Відповідальне батьківство ХХІ століття : зб. наук. праць за матер. ІІ науково-методичного онлайн-семінару з міжнародною участю (Хмельницький, 15 вересня 2022 р.) / за ред. Л. О. Данильчук. Хмельницький : 2022. 211 с. С. 50-55.
4. Інноваційні стратегії у професійно-педагогічній освіті // Інноваційні освітні технології: світовий і вітчизняний досвід використання в системі неперервної освіти: монографія / відповідальні редактори Барановська Л.В. (Київ, Україна), Морська Л.І. (Жешув, Республіка Польща). Біла Церква : ТОВ«Білоцерківдрук». 2022. 341 с.